

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Capvt VI. De Tempore sacrificij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Cap. V. De Altari, eiusque Ornatu. III

(Idea inde facta) lina ergo ex gossipio contexta sufficiunt, alto enim lino Cannabe, & Gossipium specie physica inter se differant, non differunt in hominum acceptione ulique vestium.

Nota item obiter, ætate Plinij, in ea tantum regione creville xylon, nunc passim in Sicilia, & Italia colitur, & vulgare est, vocaturque *Cotone*, vel *hamace*.

§. I V. De Lumine.

Lumen requiritur. Ita Azor. Tol. Coninch apud Bonac. de Euch. d. 4. q. ult. p. 9. n. 31. saltem unum, sed ex congruenti consuetudine curandum est esse saltem duo, vel saltem unum si duo haberi non possint, imò si extinguatur ante consecrationem sine spe reaccendendi, dicere, vel prosequi Missam, etiam si necessaria ad dandum Iustitium viaticum, nemini licet. Ita Fagund. 1. Eccl. præcept. 3. c. 22. n. 19.

2. An vero necessatio eiusmodi lumen ardere debeat, in candelæ cetæ, dobitant Doctores, sed probabiliter tantum Vasq. de Sac. disp. 23. c. 4. n. 25. alique apud Dian. p. 2. n. 147. s. 45. & 67. Delugo disp. 20. de Euch. s. 2. 477. consentiunt, citra scandalum, & in casu necessitatis posse in adipe, vel sævo, seu etiam in lucerna olei.

Gradum necessitatis distinguere non explicant cdm Layman. lib. 5. ar. 5. c. 6. n. 17. fine, sed præcepti scandalo, cui facile iri obviam potest, (si instruat Sacerdos astantes) pro latius superque esse illam, quam de carentia Sacerdotum vestium minoris momenti sufficere, docuimus supra c. 4. §. 1. c. 4.

3. Tertius ceteris accendendus in consecratione non requiritur, cum tanto rigore. Ita Delugo loc. cit. 79. fine, quamvis enim Rubricæ Missalis illum exigant, non tamen omnia, ut modo §. 2. n. 2. innuimus, quæ in Rubricis ponuntur, nisi aliunde grave præceptum colligatur, obligat sub peccato.

§. V. De Missali.

Requiritur & Missale. Sed qui memoriter scit ea, quæ dicenda sunt in Missa, idque sine mortali venio erandi, non peccat, si sine illo celebret. Ita Delugo ibid. num. 38. quidquid aliqui dicant; sicuti nec peccat solus, qui ceteras actiones exhibendas in Missa videt, nec tamen videt legere si vel memoriter legenda sciat, vel à Sacerdote adiuvetur. Ita idem ibid. Fuit Suarez de Sac. disp. 8. s. 2. c. 4. requirunt; sine qui sic habet. At vero, ubi liber deest, & Sacerdos esset ita instructus, ut moraliter non dubitaret, & posse omnia legere dicere sine libro; an inquam, esset tunc peccatum id facere, aliorum iudicio relinquo: nam ego propter multorum auctoritatem, licentiam dare non audeo, & aliunde sufficienter rationem peccati non invenio. Hæc Suarez. Sed iam Delugo loc. cit. licentiam concedit, dum absolute docet in eo casu non peccari.

2. Ad id, quod docemus, facit, de quo, multis ab hinc annis, Caltanissetta in Patria mea; Patres aliqui ex nostra Societate disputarunt. Nemo est nomine, Minianum, octo milliariis Italis à dicta Civitate distans, antecessimis pratis undique circumseptum, & propter multitudinem incredibilem Damarum ibi impune palatium, tota Sicilia clarum. Adfuit ibidem magnificæ ædes, ad habitandum, nec deest Sacra ædes ad celebrandum. Ad hæc igitur visenda conveniunt semel, vel quatuor Sacerdotes ex Collegio nostro, cui ego insignis, tunc præerat; & invenerunt ibi quidem totum instrumentum Sacrum, quæ verum per iuriam, nescio cuius, deest Missale. Quid ergo, uni ex illis magis celebrandi cupido, faciendum? Audi remedium. is, convocatis, sociis singulisque aliqua suggerentibus, scriptis integræ totum Canonem, & totam Missam de S. Maria in Sabbato illamque votivam (erat autem dies festus) sine periculo lapsus memoriam, ex scripto, celebravit. Noluerunt ceteri scrupulosiores eo uti remedio,

Pars II.

imò prolixam toto die disputationem cum ipso ne dicam contra ipsum, protenderunt, & cum domum redissent rem mihi, quasi illum Sacerdotem notantes, detulerunt. Sed certe cum vindicavi à calumnia, & ipsos potuisse sine scrupulo, eiusdem exemplum sequi, discrete propter dicta in præced. aliasque rationes, pronuntiavi.

§. VI. De Cruce, & Missæ requisitis circa Altare.

Apponitur & Crux, sed non cum tanto rigore præcepti; imò ab aliquibus docetur, Crucem non esse in Altari statuendam, ubi servatur clausum in Tabernaculo Sanctissimum Christi Corpus: in quo enim loco adest, quamvis veluti sub cortina, ipse Dominus personaliter, alio signo ipsum representante opus non est. Ita Suarez de Sac. disp. 8. 1. s. 2. c. 4. addere, alique, contrarium sentit, & quidem probabiliter Gavantus, quia Rubrica Missalis in omni Missa requirit adhibendam esse Crucem. Sed profecto, quando est exposita super Altare Sacratissima Eucharistia, sit certum, necessaria nequaquam esse Crucem, quia ipse Dominus Crucifixus palam est.

2. Olim inter Curiosos Rubricarum contentio fuit, an observetur Rubrica, quæ Crucem in Altare, dum sit Sacrum, expositulat si adstet Crucis, vel Crucifixus effigies depicta in Tabula, vel pariete: Satis observari Rubricam affirmabant aliqui, quia iam adest Crux. Negabant alij, quia, præter illam Iconem depictam ad parietem, requirunt, juxta Rubricæ apicem, aliam Crucem, super Altare inter candelabra, & ob oculos Sacerdotis, tum ad orandum, tum ad incensandum.

Dico, utroque sensisse probabiliter, sed à me contra Gavantum in Rubricæ Miss. p. 1. tract. 20. lit. D. auditu libentius affirmantes. Neque enim eiusmodi requisita adhiberi debent, sub ritu metaphysico, & penè dicam pharisaico; sed morali, & humano. Quis autem moraliter amplius Crucem requirat, si Crucem habeat in prospectu (licet non inter candelabra) ad quam, & orare & incensare, & quælibet circa illam officia, exhiberi possit?

3. Venio ad cætera requisita. Pallium; quo in anteriore fronte ornatur Altare, Pulvillus ad sustentandum Missale, Candelabra, Bursæ, intra quas servantur corporalia, Velum, quo operitur Calix, manutergium, & quæ alia sunt eiusmodi, aliquantulum remota à sacris actionibus, benedictione ut facto usui deserviant, nequaquam indigent: id quod, propter eandem rationem, de quibusdam vasis dicimus c. 1. §. 6. n. 6.

Insuper, ex pari, imò maiori ratione quam Layman supra notavimus §. 2. n. 3. quando aliquod ex his prædictis præstito in Ecclesia non est, id ex profanis, sed congruenter mundis, mutuo accipi ad sacrum Missæ Ministerium poterit, & deinde usu priori sine scrupulo reddi.

Denique Sylvester merito docet, non esse simpliciter necessarium, quod ante Altare sit ornatum pannis, seu pallio, nam aliqui, inquit, non utuntur hoc pallio vel propter præstantiam lapidis, vel propter paupertatem. Adderem ego, ne tamen sit irreverenter deformis. Pari modo non esse sub mortali necessarium pulvinar, id est Cussum, Cereum, campanulam pro temporis quo elevatur Hostia, secluso contemptu, (& quando hæc haberi commodè nequeunt, ne sub veniali quidem) advertere Pericus l. 1. de offic. Sacerd. c. 8. dub. 8. n. 77.

CAPUT VI.

De tempore Sacrificij.

§. I. Quo die celebrari possit, ubi de Triduo hebdomadæ Sanctæ.

Quocumque die Sacrificium Missæ offerri licet posse, præter feriam sextam hebdomadæ Sanctæ

K 2

est

est Doctrina communis. Quamvis igitur consueta sit praxis, Sabbato Sancto, & die Iovis Sancti, abstinere Sacerdotes à Missa in signum meroris ex Christi Domini passione concepti, tamen, posset suas quisque celebrare Missas privatas etiam summo mane, etiam in templis publicis, nec solum in Oratoriis privatis, ita Suar. Fagund. Delugo, qui eos citat, sequiturque d. 20. de Euch. sec. 1. n. 18. Ratio est, quia pro die Iovis nulla adest prohibitio, & pro Sabbato Sancto, si quæ fuit, iam abrogata usu etiam tumoratorum fuit. Scio à Persicco de off. Sacerd. l. 1. d. 6. n. 40. afferri decretum sacræ Congregationis disponentis in Cena Domini unam tantum esse Missam celebrandam: sed vel dispositio est de Missa solenni, vel certe de ea nondum constat authenticè.

2. Incipit autem talis Missa privata Sabbati Sancti, à Kyrie eleison, exclusis Prophetis, & Litanis, quæ solum in Missa solenni recitantur: & iis exclusis, obligantur fideles audire, si possunt, quando forte dies Sabbati Sancti sit festivus ex præcepto. Sic Delugo de Euch. d. 20. sect. 1. n. 21. In quo casu tam Sabbato, quam die Iovis plures Missæ possent, non obitante maiore Passionis Domini, in Ecclesiis offerri, quot scilicet ad satisfaciendum populo, moraliter necessariae iudicantur. Ita March. de ord. tom. 3. p. 3. cap. 8. fin. Feria autem sexta, id nequaquam potest, quia Ecclesia prohibet eo die Missam celebrari: nec enim illa, quæ tunc celebratur, cum desit consecratio, Missa essentialiter est; unde, nec eadem Ecclesia obligat fideles ad audiendam Missam, si forte in dictum diem incidat festum alias de præcepto, ut iam sacra Congregatio declaravit, apud Gavant in Rub. Miss. 4. t. 9. n. 24.

3. Illud hic notandum, in die Iovis, & Sabbati Sancti, non posse fieri sacrum solenne in Ecclesiis seu Oratoriis Confraternitatum, nec fieri Sepulchrum cum asseruatione Sanctissimæ Eucharistiæ, nisi de licentia Episcopi. Ratio huius rei ducitur apud March. de ord. t. 3. p. 3. cap. 8. num. 6. ex prohibitione sacræ rituum Congregationis. Hic Panorini videtur esse tacita aliqua licentia, vel consuetudo, passim enim die Iovis Sancti, eiusmodi sacralium Societates in suis Oratoriis hæc peragunt.

§. II. An obligetur aliquando Sacerdos Missam celebrare.

1. **H**ic, ubi agimus de tempore Sacrificij, dubitatio hac reduci convenienter potest. Et obligari quidem sub mortali simplicem Sacerdotem (nam de beneficiis, aliisque similibus, mox) saltem ter in anno, docent nonnulli, apud Dianam p. 2. tr. 1. q. 19. & præcipue in Natali Domini, Paschate, & Pentecoste. Satis esse si, præciso scandalo, semel, hoc est, in Paschate, quod est obligatio communicandi, a. putant cum Sancto Bonaventura in 4. d. 12. art. 3. quæst. 2. 1. Nihilominus, cum aliis censo, Sacerdotem, qui nunquam toto vitæ suæ tempore, sacrificat, dummodo in Paschate communicet, saltem mortaliter non peccaturum, ex eo præciso, quod non sacrificet. Sic Gabr. Sotus, Cætan. Victoria aliique apud Fagund. 1. Eccl. præcept. lib. 3. c. 15. n. 1. Adde Delugo de Eccl. disp. 20. sect. 1. num. 2. vide etiam Suar. de Sac. d. 2. tr. 1. paragraph. Hæc res. & Match. chin. ordin. t. 3. pag. 2. cap. 36. Ratio est, quia non apparet præceptum cum tanto rigore obligans, ut latè habent citati Doctores.

Parochorum obligatio celebrandi.

2. Quoad Parochum, certum est obligari vel per se vel per alium curare, ut quando ejus parochiani obligantur audire sacrum, celebraretur Missa, quia ad hoc recipiunt stipendium, & tale munus acceptant. Ita Coninch. de Sac. q. 83. art. 2. d. 1. num. 202. Conc. Trid. sess. 22. cap. 12. Extra id tempus, ablata legitime consuetudine vel lege, vel pacto, non sunt obligandi Parochi ad sacrificandum, quia tale præceptum, in iure non adest. Ita

Matchin. de ordin. tract. 3. p. 2. cap. 30. num. 1. Lo. Minini, sicuti uni Missæ obligantur interesse Fideles, unam celebrare quantum est ex hoc capite obligantur. Ita Fagund. Eccl. præcept. c. 16. n. 1. Denique, an idem teneatur applicare aliquam vel pro suis ovis, vide infra l. 2. c. 2. §. 16.

Capellani, & Beneficiarii obligatio celebrandi, etiam in Ecclesiis Collegiatis.

3. Iam Capellani, vel Beneficiarii habentur tum est obligati ad eas Missas eo tempore celebrandas, quas iuxta Fundationem vel pactum debent: Solum materia, spatium multa, l. 3. differemus.

Obligatio celebrandi quoad Ecclesias Collegiatis.

4. In Ecclesiis Collegiatis, Cathedralibus, Cathedralibus, ubi competens est Sacerdotum numerus, primo quotidie, saltem, una Missa privata etiam Solet Secundo altera cantari, quæ dicitur Conventus seu solennis.

Dico, Quamvis aliqui in Rectoribus eiusdem ecclesiarum, mortale peccatum agnoscant, si aliquæ hoc deficient. Ita Match. de ord. tr. 3. p. 2. c. 30. d. 2. Suar. & Fag. Coninch. de Euch. q. 83. art. 2. d. 1. Laym. l. 5. t. 5. c. 2. n. 5. Tamen probabile est cum illis in Summa, de Euch. n. 94. (præcise de ab aliquo tali Ecclesiæ obligatione) Missam sive privative solennem semel, vel bis omittit in habenda non esse saltem mortale. Ratio est quia nullus est gaudus sub culpa levis, nisi manifeste constet incepto obligante: at non apparet tale præceptum, quod tantum onus susceptum fuerit à Collegiatis, quod collegiatis sint. Ita March. ibid. n. 1. Suar. de 7. c. 15. Metastus apud Dianam p. 4. tr. 3. ref. 38. 5. Dices etiam adversariis, omittit talem Missam Primò scandalum, Secundò contra consuetudinem ecclesiarum. Tertiò contra Cap. cum creatura, de violatione Missarum.

Respondeo ad primum, non fore ad summam gloriam populi admirationem. Ad secundum, hæc non est consuetudinem acceptam sub mortali, quia de hac constat. Ad tertium, negò colligi præceptum grave, et ad capitulo; quod, hic excerptum, iam probavi.

Cum creatura non habeat quid pro meritis respiciat Creatori &c. & infra: Mandamus, quatenus nullum torporum negligentia obrepere permittatis, qui minus & anniverfariis defunctorum, & pro festo, vel feria, iuxta temporum congruentiam Missarum solennium, etiam liter, celebratis hæc Canon. Vbi nota. Primo illud, Mandamus, quod ex aliquibus bonis Doctoribus non tantum præceptum sub mortali. Ita d. 20. p. 1. lib. 5. c. 6. p. 1. nuinus V. lex, n. 6. expurgatus, n. 5. Nota secundò illud, congruentiam temporum, & illud Torporum, quod solum notant moneri Prælatum, ut sine torporum, etiam officij, & Missæ, iuxta Rubricas, non omittantur non igitur novum præceptum.

Nota Tertiò, aliquos Canonistas cum Abb. in d. cum creatura, parag. Item nota, immerito ex hoc colligere, semper in dictis Ecclesiis, etiam in festis, etiam necessario esse duas Missas, alteram de defunctis, alteram de festo vel feria occurrenti, ni dicantur, perinde mortaliter à Prælato? Immerito, inquam cum Fagund. t. 1. tr. 5. cap. 4. num. 104. fine. Coninch. de Euch. quæst. 83. art. 2. dub. 1. num. 204. siquidem Canon, solum continet ut Anniversaria non omittantur, iuxta cuiusque ecclesiæ obligationem, & in tali die Anniversarij, prætextu Missæ celebratæ pro defunctis, non negligantur Missa de festo, vel feria iuxta temporum congruentiam celebranda? Cæterum nequaquam præcipit, ut semper singulis diebus celebraretur Missa defunctorum, inveniendi enim esset, in Paschate v. g. defunctorum celebrari.

Obligatio celebrandi Missam de feria privilegiata.

6. Missam solemnem de feria privilegiata (quales duntaxat sunt omnes ferie Quadragesimae, Quatuor temporum, Rogationum, & Vigilantium) in praedictis Ecclesiis Collegiatis omitti non posse, sed occurrente etiam alio festo, canendam post Nonam declaravit Sacra Congregatio apud Tambur. *de jur. Abb. de 5. quasto* 10. n. 37. & March. *de ord. tr. 3. p. 2. c. 30. num. 7.* Queritur ergo Primo, An si id non fiat, mortaliter peccetur a Rectoribus Ecclesiarum. Secundo, An ad id teneantur, Ecclesiae Regularium choro addictorum.

Ad Primum quaestionem, Dico, non peccari mortaliter. Ratio est modo n. 4. dicta quia non manifeste constat de tam rigoroso praecipito.

Contra docet Verricelli, *tr. 8. q. mor. 30.* sed mihi ejus rationes efficaces nequaquam videntur.

7. At timenda est Primo dicta declaratio Sacrae Congregationis. Secundo Rubrica Missalis id disponens. Respondendo ad Primum. De tali declaratione non constat authenticè. Ad Secundum. Rubrica has duas Missas, nempe *currentis Festi, & feria privilegiata*, injungit praecipitum (ut alia interim taceam) non denotat, ait enim, *Canantur*, seu *dicuntur* *duae Missae*; Quae, Non sunt verba imperativa. Immo etiam si diceret, *Canentur*, non statim probaretur praecipitum fuisse mortali, nam verba imperativa ex Castro. *tom. 1. de leg. de. 1. p. 9.* non semper praecipitum grave important.

8. Ad Secundam quaestionem, negant aliqui cum Rosta. *1. q. Reg. 43. art. 12.* Peyrin. *1. 3. in Add. c. 1. n. 19.* Ecclesias Regularium dictas teneri, etiam si teneantur aliae Collegiatae, quia putant horum Ecclesias non esse Collegiatas. Affirmant aliqui, cum Portel. *in Dub. Reg. 7. Missa. n. 7.* quia è contra censent verè Collegiatas esse. Utinamque probabile.

9. Ex eo autem, quod probabiliter ejusmodi Ecclesiae Regularium non sint Collegiatae sequitur nec teneri ad celebrandum quotidie, saltem, unam Missam privatam, quantum est ex hoc capite, neque ad Missam Conventualem. Ita Victoria *in Summa de Euch. n. 49.* Adde, & ea, quae de Collegiatis in universum dicta sunt n. 3.

§ 11. Quando licet plures Missas eodem die, celebrare.

1. **A**pod antiquiores invenio casus omnino novem in quibus pluries, eodem die, celebrare fas est, leg. Coninch. *d. 3. de Euch. art. 1. d. 3. n. 213.*

Primo in Natali Domini, & quidem ter, Valentiae, die secundo Novembris, bis celebrant, ex indulto Pontificis. Ita Delogo *de Euch. d. 20. sec. 1. n. 43. fine.*

Secundo quando quis praestitit duabus Ecclesiis, & n. bis, in die sacrificet, sacro caret alterutra. Idem esset ex Fagund. *1. Eccl. praecip. lib. 3. cap. 16. n. 5.* ubi rari sunt admodum Sacerdotes, ut in Anglia, Hibernia, & nonnullis partibus Germaniae, & in Indiis adde, & Tunensi, & in tota Africa, & in regionibus quibuscunque infidelium, in simili necessitate Christianorum ibi fortè degentium) quilibet enim Sacerdos, quamvis non sit Patrocinus, poterit ibi requirente necessitate, pluries celebrare in die, etiam nulla petita licentia ab Episcopo, forte ibi, praesente vel vicino; quia ubi jus commune de consensu, de celebr. Miss. facultatem concedit, ab alio expectanda nequaquam est.

Aque id intelligi etiam in diebus non festis, si adfuerint, qui sacro velint interesse, rectè probat contra Nunum Delogo *resp. mor. d. 12.*

Tertio, quando aliis infirmis decederet sine viatico. Quarto, quando facto sacro, supervenit Episcopus vel princeps volens etiam die non festivo, interesse sacro, nec sit alius, qui celebrare possit.

Quinto, si die festivo superveniat multitudo Peregrinorum celebrato jam sacro. Hoc reducitur ille casus, quando in dedicatione Ecclesiae, propter multitudinem populi, magna ejus pars, nisi quis, iterum celebraret, sine sacro remaneret.

Part. II.

Sexto, quando celebrata jam Missa, superveniret defunctus sepeliendus, in eo loco, ubi defuncti sine Missa peliti non solent.

Septimo; quando, eodem die, occurrunt duae Missae celebrande altera de festo, v.g. altera de feria privilegiata, & unus tantum adest Sacerdos.

Octavo, quando Missa esset necessaria, ad benedicendas nuptias.

Nono, quando aliqua alia necessitas iudicio prudentis iteratam, ejusdem Sacerdotis Missam expolceret.

2. Hi novem casus, ut dicebam, assignantur ab antiquis, qui tamen universi à Recentioribus, Coninch. *loc. cit. Fagund. loc. cit. cap. 16. Suar. de Sacr. d. 80. sec. 3.* Alique Vazq. *de Sacr. d. 23. c. 5. n. 50.* merito, non admittuntur. Dico igitur solum tres primos casus esse approbandos. Ratio praecipua est, quia in aliis casibus nulla sufficiens necessitas apparet: Ille enim Episcopus, vel multitudo, vel sponsus, vel duplex Missa currens non afferunt obligationem ad Missam, quando haec haberi non potest, vel debito modo celebrari non valet. Adde jam ipsam Ecclesiarum omnium consuetudinem, nunc ostendere, non nisi tres casus priores necessitatem, seu facultatem sufficientem ad plures Missas, afferre. Imo Vazquez *loc. cit.* solus duos primos casus approbans, non admittit tertium, quia non putat esse tantum necessitatem infirmo dare Viaticum, ut vincat praecipitum de celebrando semel in die, sed, certe probabile etiam iudicio, quod vincat.

3. Porro, duo sunt notanda. Primo haec intelligenda esse, dummodo Sacerdos iterum celebraturus sit jejunos: Ita iidem, & passim. Doctores: quare debuit is non sumpsisse purificationem, & ablutioem, si iterum in praedictis casibus sacrificare velit.

Ex quo colligunt nonnulli, casum illum tertium de infirmo alias sine viatico morituro, nisi quis iterum, eodem die, sacrificet esse casum metaphysicum. Nam si Sacerdos novit mortem imminentem infirmo, poterit, immo debet reservare de sua Hostia, qua infirmum communicet, si aliunde alia hostia non suppetat: Ita in nostro opusculo, de Communionis expedienda, c. 6. §. 6. si verò non novit, jam sumet ablutioem solitam, & sic non erit jejunos, ut possit iterum celebrare. Solum igitur casus habebit locum, si fortè Sacerdos sciat infirmi necessitatem in illo temporis momento, accepto Calice, ante ablutioem, qui certè, ut dictum est, erit casus metaphysicus, & rarissimus.

Di. o tamen, non ita esse, sunt enim duae sententiae, de quibus diximus *ibid. c. 2. §. 8. n. 32.* quarum altera docet, non licere non jejunos celebrare, ad dandum viaticum, & in hac sententia fateor casum esse metaphysicum. Altera docet licere, & tunc poterit Casus facile contingere: cognita enim moribundi necessitate etiam post ablutioem assumptam poterit Sacerdos, secundum hanc opinionem, quae certè probabilis est, iterum celebrare.

4. Secundo notandum est sicuti bis celebrare in praedictis necessitatibus id indulgetur, ita pluries; si sufficiens, ad plures Missas, necessitas adfit. Ita Coninch. *de Eucharisti. q. 83. artic. 2. dub. 3. num. 214. fine.* Ratio est, quia si necessitas dat facultatem ad secundam, tur si talis necessitas non dabit ad tertiam, & sic deinceps?

5. Fagundez, *1. Ecc. praecip. lib. 3. c. 16. num. 5.* contra hanc Doctrinam sic habet: Sacerdos bis, requirente necessitate, celebrare in die poterit non pluries, quia Ius in cap. Consuluit, de Celebratione Missarum solum bis in die concedit, in necessitate celebrare jejunis. Haec Fagundez qui, certè nescio, unde pro se potuit talem textum afferre. Ecce integrum Capitulum, quod est Innocentij III. c. Consuluit, & infra. Respondemus, quod, excepto die Nativitatis Dominica, nisi causa necessitatis suadeat sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare. Haec, & nihil praeterea textus.

6. Petes. In nocte Natalis, potestne Sacerdos, semel communicare extra Missam, & deinde celebrare alias

K 3 duas

apud Lezanam, p. 1. c. 21. n. 2. Dico primo contra Fernandez ab eodem citatum, & Peyrinum *Tom. 1. in conf. Pyrrii* n. 19. non esse revocata à Tridentino. Ratio est, quia Tridentinum imponit solum Episcopis ut remedia adhibeant, si quæ sunt necessaria in celebrandis Missis. Cæterum ubi Episcopi non repugnant, non est, cur Religiosi à suis privilegiis dimoveantur. Scio Peyrinum citatum asserere rationes contra nos, sed eas, si rectè expendantur, faciliè à quolibet mediocriter docto dissolvi possunt. Nobiscum sentit Delugo *de Euch. d. 20. sect. 1. num. 19.* citans Ioannem Salas, Rodriq. multosque Theologos Salmanticenses, loquens de secundo privilegio allato n. 10.

17. Dico rursus nec revocata esse à Declaratione prædicta. Ratio pro modo illa sufficiat, quia de hac, nondum constat authenticè.

18. Denique moneo his tribus privilegiis uti non posse Patres Societatis, quia nondum P. Generalis ea ipsis communicavit; quo tamen impedimento alios Religiosos laborare nequaquam solere insinuavimus alibi.

Quoad meridiem.

19. Terminus ultra quem celebrare Missam non licet, est Meridies moraliter acceptus. Ita Pius V. in *Rub. Miss.* Satis est tamen, ad evitandam omnem culpam, si Missa inchoetur ante meridiem, vel in ipso meridie licet ab absolvat postea. Ita Vasquez de *Euchar. 232. c. 4. num. 7.*

Quod si absque ulla causa inchoetur, vel post tertiam partem horæ à meridie, ex Azor. p. 1. lib. 10. cap. 25. quest. 6. vel post mediam horam ex Layman. l. 5. r. 5. cap. 4. num. 4. vel post tres quadrantes ex Bonacina *de Euch. d. 4. q. ult. p. 9. num. 6.* seu post non integram horam plus minuse ex eodem *ibidem*; & Sily. apud Diam. p. 1. *Tom. 4. ref. 14.* peccabitur, sed non nisi venialiter, propter parvitatem materiæ, cum causa nil peccabitur, quia causa vincit defectum illum, aliàs venialiter. Colligo ex Delugo d. 20. *de Eucharist. sect. 1. num. 41.* Scio Navarrum in *Manual. cap. 25. num. 8.* docere etiam hodie, licet celebrari posse, usque ad horam tertiam post meridiem, ut olim licebat, quia nullibi est ablata, (inquit) talis facultas, cui sententiæ favet *Sav. Missa num. 2. in impress. genuina*, quatenus, ob id faciendum, idem concedit. Sed contradicit communis Theologorum sententia cum Delugo l. c. Layman loc. cit. consuetudo à Sum. Pontifice Pio V. in *Rub. Missalis* approbata & censura Prælatorum, qui id facientes punirent; Concinitque Tridentinum dum præcipit, ne Sacerdotes aliis quam debitis (id est, ut explicat Layman loco cit. in *Ecclesia communiter consuevit*) horis celebrent.

20. Illud cum Vasquez de *Eucharist. d. 232. cap. 4. num. 37.* & aliis, planè concedimus in magna festivitàte, absoluta tardius concione, in Ecclesia manè exhibita, vel funere Principis, vel solemnī ordinatione, vel simili, posse Missas privatas, etiam tardius, hoc est, usque ad horam tertiam post meridiem, celebrari, ne Missa populus defraudetur.

21. Sacerdotem quemlibet ad dandum viaticum, imo, atque Episcopum, itineris, vel simili causa, posse, una integra hora, postponere, à meridie, ut etiam eundem Episcopum posse ex causa similem facultatem suis subditis impetire, omnes apud Delugo *de Euchar. d. 20. sect. 1. num. 42.* concedunt, juxta ea, quæ in simili diximus supra num. 6. & 7. idem posse Provinciales, & Superiorum localem etiam Provincialis præsentem, quia adhuc Superior localis in sua ordinaria potestate persisterit respectu suorum subditorum, ut ibidem diximus, certum est. Colligo ex Suarez, 4. *Tom. de Relig. træt. 8. lib. 2. cap. 12. num. 18. juncto cap. 23. a. num. 12.* Ad dandum viaticum posse celebrari usque ad tertiam horam post

meridiem, sequendo tunc opinionem Navarti *num. 19. dictum*, concedit Vasquez 2. *de Eucharist. d. 235. c. 4. num. 41. fine.*

22. Illud item amplectimur, Mendicantes, participantēque cum illis, quia habent privilegium in *Comp. Privil. Soc. Jesu V. Miss. §. 3.* postponendi ex causa Missam per horam à meridie; posse incipere post horam integram, quia pro his privilegium debet esse utile; Si ergo alij possunt, ex dictis num. 9. post non integram horam, Missam incipere, & causa ipsi poterunt, ex eadem causa, aliquanto plus, atque adeo post integram horam. Nota tamen in Societate Jesu debere esse cum licentia Superioris, saltem localis juxta restrictionem illis factam *ibid.* à R. P. Generali.

23. Immo quemlibet Sacerdotem ex justa, v. g. itineris, vel simili causa posse in die festo Missam incipere post integram horam à meridie, docent plerique Henric. Suar. Mirand. Rodriq. quos citat, sequiturque Layman. lib. 4. *træt. 5. c. 4. m. 4.* itaque ex consuetudine, observari testantur. In qua opinione dicendum erit, privilegium modo dictum Medicantibus concessum, non ad diem festum dumtaxat (id enim, cum causa, habent omnes) sed ad alios dies non festivos se extendere.

De Privilegio Mendicantium postponendi Missam usque ad tertiam horam à meridie.

24. Concessit Eugenius IV. apud Bullar. Rodriguez Bulla 11. per Bullam Congregationi sanctæ Justinae, & consequenter aliis participantibus, ut licet possint celebrare in itinere, vel ex causa justa, usque ad Nonam inclusive: *hujusmodi Congregationis* (ait Pontifex) *Sacerdotes in itinere constituti, aut alia ad hoc causa subsistente, ante diem, & usque ad Nonam inclusive, ut celebrare valeant tenore presentium duximus concedendum.*

Hoc privilegium non esse revocatum à Tridentino, constat ex iis, quæ diximus num. 16. nec eo tamen uti posse Patres Societatis Jesu, nisi eis P. Generalis illud communicet, nimis sapè, per occasionem, diximus item in superioribus.

25. Justam autem causam judico quodlibet impedimentum quo quis propter rationem alicujus momenti non potest ante Missam incipere. Dico (alicujus momenti) siquidem non sufficit, solum ut commodius, celebret, nec ex eo, quod tardius è lecto per segnitiam exurrexeris, nec ut stipem, cum eam non indigeas, lucrari valeas, &c. è contra sufficiat (præter iter faciendum) infirma valetudo quo tardius cogaris è lecto, vel è lecto exire: studium necessarium ad concionem, vel simile, si post Missam illi studio vacare non possis: negotium alicujus momenti, quod differri non potest, multitudo confessionum, si post Missam illis satisfacere non valeas: imo & confessio incepta quam ægrè differre penitens ferat, & elemosina, qua ad victum indigeas, & his non absimilia potius morali judicio, quam certa regula definienda. Semper ergo præ oculis habendum erit debere incidere aliquam necessitatem, nec quidem maximam, dum sumus in privilegiis, quæ in nullius sunt præjudicio: nec vero modicam, cum locus in re non levi.

26. Denique decernamus quotanam hora intelligatur nomine Nonæ. Francolinus apud Delugo *dispuz. de Euch. 20. sect. 1. n. 42.* rem exactè perpendens, docet esse variam, secundum varia anni tempora, nec esse semper tribus horis post meridiem, ut aliqui universaliter affirmant. Docet ergo in Equinoctio, hoc est die 24. Septembris, die 21. Martij Nonam esse quidem tribus horis post meridiem, at in Solstitio hyemali hoc est 22. Decembris Nonam esse duabus horis cum quadrante post meridiem: in Solstitio autem æstivo, hoc est 21. Junij, esse tribus horis cum tribus quadrantibus. Ratio hujus varietatis ducitur ex eo, quia hæc distinctio

dici per Primam, Tertiam, Sextam, Nonam fit juxta brevitatem, vel longitudinem dici, qui longior est ætate, quam hyeme, & consequenter Prima, v. g. longius protrahitur ætate quam hyeme, & sic de cæteris. Durat autem hora nona (quæ facit ad nos) dimidiam partem temporis, quod fluit à puncto meridei, usque ad verum occasum Solis: quare si meridies, v. g. sit hodie decima octava hora dici, durabit Nona per tres horas, hoc est usque ad horam vigesimam primam eiusdem dici.

27. Sed quæ est, singulis diebus anni ad nostrum Horologium Italicum talis hora?

Subscribam hic horam eiusmodi Nonam, pro dictis diebus dictorum quatuor Mensium, iuxta Meridies Panormitanum, in Sicilia, ad gradus altitudinis poli 38. ex quibus cæteri, plus, minusve, distantes, facile colligi à quoquam poterunt.

28. In Æquinoctio verno, hoc est 12. Martij, Meridies Panormi est hora 18. Nona ergo ex dictis n. 26. durat usque ad horam 21.

29. In Solstitio æstivo, hoc est 22. Iunij, Meridies, ibid. est hora 16. m. 41. Nona ergo, ex dictis n. 26. durat, usque ad horam 20. m. 26.

30. In Æquinoctio autumnali, hoc est 16. Septembris, meridies, ibidem, est hora 18. Nona ergo, ex dictis n. 26. durat usque ad horam 21.

In Solstitio hyemali, hoc est 22. Decembris, meridies ibid. est hora 19. m. 19. Nona ergo, ex dictis n. 26. durat usque ad horam 21. m. 34.

Dices fore scandalum tam sero Missam celebrare. Respondet, posse huic occurrere, si explicetur quando opus fuerit, assistantibus privilegium: quod si explicatione non obstante, perseverabit quis in scandalo, scandalum erit passivum, quod vitare nequaquam obligamur.

CAPVT VII.

Expediuntur quadam faciliora pertinentia ad Sacerdotem antequam celebret.

§. I. Preces ante Missam.

1. Licet sanum consilium sit ante Missam (idem, ut hac occasione dicam est, post Missam) preces Deo offerre, & præsertim illos Psalmos recitare, & Orationes, quæ præponuntur in Missali; tamen id in præcepto nequaquam est; nam ideo, notanter ibi dicitur. *Præparatio ad Missam, pro opportunitate Sacerdotis facienda.* Ita Castropalaum. 2. tract. 7. d. 2. p. 4. n. 6.

2. Major difficultas est de precibus quæ recitantur dum Sacerdos induit sacras vestes. Sed contra Navarum, apud Bonac. mox citandum & Azor. apud eundem, nec has esse sub gravi præcepto, inde constat cum Bonac. de Euchar. d. 4. q. ult. p. 8. num. 32. quia non apparet, unde id, vel iure, vel consuetudine cum tanto rigore præcipiantur. Quod de veniali; Ægrè illud admitterem, quamvis admittat Castropalaum, de Sacram. tract. 22. disp. unica p. 10. num. 8. alios citans: & Ratio nostra est, quia ubi nullum præceptum invenio, cur præceptum veniale velim admittere? ex consuetudine nec idem veniale possum colligere, ut in simili dicam mox §. 1. à n. 3.

§. II. Recitatio Matutini.

1. Facere Sacrum, non recitatis privatim precibus Matutinis, esse mortale docent communiter Antiquiores, apud Marchin. de ord. 1. c. 1. p. 3. c. 5. & nonnulli Recentiores. Azo, Bellarm. Regin. alique apud eundem Marchinum, quia est, inquit, iam verus consuetudo, & quia Pius V. in Bulla in prin. Missalis, districte id præcipit. Negant vero communiter alij probabilius. Ita Sylvest. Sorus, Medina, Val. Suar.

Vasq. Lessius, Hentiq. Sà, Scottia, Fag. Layman. eodem Marchino. Ratio est, quia non apparet consuetudinem, nec Pij V. mandatum esse tam non consuetudinem, quia non constat, vel consuetudinem, vel esse sub mortali acceptam: non enim di, non reductur nisi ad consilium, ut mox mus n. 5. & 7.

2. Sed quid de peccato veniali? Communitate, quæ, qui liberant celebraturum à mortali, non rant à veniali, si sine causa, Missam Matutinam, cuius doctrinæ fundamentum sic profert Castropalaum. 2. tract. 7. d. 2. p. 4. n. 6. sine. Veniale sine dubio contingit, quando absque rationabili causa, Missa non præmissa Matutini recitatione: quia ita est recepta, & quia matutinum hora consueta, & ad præscripta, non est dictum. Hæc ille.

3. Verum optassem primò, quod Castropalaum basset hanc consuetudinem sub obligatione fuisse receptam, & non ob devotionem in se, & errorem, quo iudicabant adesse præceptum, quod factum non erat: cum igitur id non probaverit, quiescere non possum.

4. Optassem secundò, quod in secunda ratione (quia Matutinum hora consueta non est dictum) non fuisset quæstiones. Nos enim hic non quæramus, veniale, hora, non consueta, licet Matutinum, sit veniale, præponere Matutino Missam, quæ rationes divergunt, nec una aliam inferens, ut ex se patet.

5. At saltem, non observabit Rubrica, quæ Missam esse postponendam, ergo peccabitur veniale. Respondet negando consequentiam, quia Rubrica infra lib. 2. cap. 5. §. 1. dicemus, aliquando solum consilia.

6. Audi ipsum Castropalaum 2. tract. 7. d. 2. p. 4. n. 6. idem alicentem, dum probat id non esse mortale Dicere Missam (inquit) Matutinis precibus non recitatis, non est mortale. Ratio præcipua est, quia voluntas de hac re præceptum. Dicit esse præceptum Latini V. in principio Missalis, ubi in virtute sanctæ oblationis præcipit Missam dicere juxta ritum Missali, ad præ additione, vel diminutione, aliâve mutatione, aliam remotione ibi præscripta. Sed una ex ceremoniis est haec, ut, & c. Respondeo, Pium V. tulisse præceptum, ut Matutinum dicendi Missam, nec novum inducendi: sed hoc præceptum non comprehendit Matutinam recitationem, quia recitatio Matutini non est ritus Missæ, sed ad Missam præsupponitur, alias videretur aliquantulum sub præcepto esse, cum in iis Rubricis recitatur. Aliqua tamen in Rubricis præscribitur, non ut præcepta, sed ut consilia. Neque obstat inter alia, quod Missa contingentes computari omissionem Matutini precum, quia solum, est defectus levis; vel dicendum procedere ex sententia antiquorum Canonistarum. Item obstat, dari aliquando privilegium ad dicendum Missam non recitatio Matutino, quia hoc dari potest, ut lenius scrupulus. Hæc ille. Vides autem hanc rationem Arinam favere etiam non admittenti peccatum veniale.

7. Confirmo ex eodem Castropalaum ibid. n. 7. in vata (ait) recitatione officij sedere, cum standum est, & re, cum est stectendum, ex Rubrica præscripto, non esse peccatum si absque contemptu fiat, quia non videtur præcipi, sed consili, & ordinari majoris devotionis præcipi Bonacina d. prima de horis canon. q. 3. p. 6. & c. Hæc Castropalaum. Cur igitur pari modo non aliam Matutini recitationem ante Sacrum non præcipi, sed consili, & ordinari majoris devotionis gratia?

§. III. Calcei.

1. De habendis calceis à celebratorio, nullum præceptum, atque adeo, nudis pedibus celebrare, nullum peccatum est. Ita Tolet. Socinus, Si Laym. lib. 5. T. p. 7. n. 14. sine. quia tamen honestas, & decencia id requirit, merito calceatum Rubrica Missæ illud volunt. At est consuetudo recepta. Audin. de